

Agnieszka LIPSKA-SONDECKA*
Adam FRYDRYSIAK**

PROJEKT „PARSEŃTA” JAKO PRZYKŁAD INICJATYWY ZWIĄZKU MIAST I GMIN DORZECZA PARSEŃTY W ZAKRESIE WYKORZYSTANIA FUNDUSZY UE

Zarys treści: Rozszerzenie Unii Europejskiej o dziesięć nowych państw (1 maja 2004 r.) znacząco wpłynęło na jej wielkość i charakter. Członkostwo we Wspólnotach Europejskich oznaczało dla państw nowo przyjętych konieczność wdrożenia szeregu standardów polityczno-ustrojowych oraz prawnych. Ranga władz lokalnych wzrosła znacząco, bowiem na samorządach w dużym stopniu spoczywa obowiązek wdrażania unijnego prawa. Wiele zadań nałożonych na władze lokalne nie byłoby możliwe do zrealizowania gdyby nie możliwość korzystania z pieniędzy unijnych. Polskie samorzady stały się największymi beneficjentami środków z funduszy strukturalnych, a możliwości dysponowania dużymi pieniędzmi daje rzeczywistą władzę.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, Unia Europejska, fundusze, współdziałanie.

Uwagi wstępne

W marcu 2008 r. minęło osiemnaście lat odkąd na polskiej scenie władzy publicznej pojawił się samorząd terytorialny¹. Odbudowa tej instytucji była ogromnym sukcesem ówczesnych władz. Obok organów państwowych, na poziomie gmin wiejskich i miast, pojawił się nowy mechanizm sprawowania władzy publicznej. Organy samorządu terytorialnego przejęły szereg funkcji związanych bezpośrednio z organizowaniem życia zbiorowego lokalnych społeczności. Obszar kompetencji i zadań samorządu terytorialnego został określony nie-

---

* adiunkt, Zakład Stosunków Międzynarodowych, Instytut Polityki Społecznej i Stosunków Międzynarodowych, Politechnika Koszalińska

** adiunkt, Zakład Polityki Społeczno-Gospodarczej, Instytut Polityki Społecznej i Stosunków Międzynarodowych, Politechnika Koszalińska

¹ Kulesza M.: *Budowanie samorządu*. Wybór tekstów ze „Wspólnoty” 1990-2007, Warszawa 2008, s. 13-21.

zwykle szeroko, bowiem wynikało to z koncepcji demokratyzacji życia społecznego, przebudowy modelu władz oraz sposobu jej wykonania².

Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego realizuje wszystkie zadania o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone dla innych podmiotów. Zadania te realizowane są przez gminę w imieniu własnym, na własną odpowiedzialność oraz przy wykorzystaniu własnych środków finansowych. W szczególności zadania własne obejmują następujące sprawy³:

1. ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
2. gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
3. wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk, unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
4. lokalnego transportu drogowego,
5. ochrony zdrowia,
6. pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
7. gminnego budownictwa mieszkaniowego,
8. edukacji publicznej,
9. kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
10. kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
11. targowisk i hal targowych,
12. zieleni gminnej i zadrzewień,
13. cmentarzy gminnych,
14. porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
15. utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
16. polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
17. wspierania i upowszechniania idei samorządowej,

---

² Lutrzykowski A.: *Samorząd terytorialny – wyzwanie ustrojowe. Osiem trudnych lat 1990-1997*, w: *Samorząd terytorialny w polskiej myśli politycznej XX wieku*, pod red. Radomskiego G., Toruń 2006, s.307-318.

³ Art. 7 Ustawy z 28 marca 1990 r. o samorządzie gminy (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r., nr 124, poz. 1591 z późn. zm.).

18. promocji gminy,
19. współpracy z organizacjami pozarządowymi,
20. współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Gminy mogą także realizować zadania zlecone przez administrację rządową, jednak na ich wykonanie środki finansowe musi zapewnić państwo⁴.

Formy współdziałania jednostek samorządu terytorialnego

W celu realizacji nałożonych na gminę zadań o charakterze publicznym przepisy prawa wprowadzają możliwość współdziałania między jednostkami samorządu terytorialnego⁵. Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. w art. 172, ust. 1 zapewnia jednostkom samorządowym prawo do zrzeszania się, wskazując jednocześnie, że zasady na jakich jednostki samorządu terytorialnego będą mogły z tego prawa korzystać, określi odrębna ustawa. Ponadto, zgodnie z art. 172 ust. 2 Konstytucji, jednostki samorządu terytorialnego mają prawo przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych oraz współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw⁶. Również zapisy Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego wyraźnie wskazują, że społeczności lokalne wykonując swoje uprawnienia mają prawo współpracować z innymi społecznościami lokalnymi a także posiadają prawo do zrzeszania się – w granicach określonych prawem - w celu realizacji zadań, które stanowią przedmiot ich wspólnego zainteresowania⁷.

---

⁴ Art. 8 ustawy gminnej.

⁵ Tamże, art. 10.

⁶ Bukowski Z., Jędrzejewski T., Rączka P.: *Ustrój samorządu terytorialnego*, Toruń 2005, s. 283.

⁷ Art. 10 Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego (Dz. U. z 1994 r., nr 124, poz. 607). Europejska Karta Samorządu Lokalnego została uchwalona w Strasburgu 15 października 1985 roku. Polska ratyfikowała Kartę 26 kwietnia 1993 roku (Dz. U. z 1994 r., nr 124, poz. 607). W polskiej literaturze przedmiotu jak również w potocznym obiegu posługiwano się inną nazwą – Europejska Karta Samorządu Terytorialnego. Do 2006 r. ta właśnie nazwa była obowiązująca. Obwieszczeniem Ministra Spraw Zagranicznych z 22 sierpnia 2006 r. o sprostowaniu błędu zmieniono tytuł Karty. Wyraz „Terytorialnego” zastąpiono wyrazem „Lokalnego” (Dz. U. z 2006 r., nr 154, poz. 1107).

Istota współdziałania jednostek samorządu terytorialnego opiera się na założeniu dobrowolności i równorzędnej pozycji podmiotów współpracujących, w układach, w których nie występuje stosunek nadrzędności i podległości⁸.

Zapisy Konstytucji RP z 1997 roku stanowią, że istotną formą współdziałania pomiędzy jednostkami samorządu są zrzeszania. Polskie ustawodawstwo przewiduje dwie formy takiego współdziałania: związki gmin i powiatów oraz stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.

Związki gmin tworzone są przez zainteresowane gminy celem wspólnego wykonywania zadań publicznych⁹. Gminy przekazują utworzonemu przez siebie związkowi określone zadania, które stają się zadaniami związku. Przejęcie zadań wraz z odpowiednimi prawami i obowiązkami następuje z dniem ogłoszenia statutu związku. Związek gmin nie jest jednostką samorządu terytorialnego, ale podobnie jak one, zadania publiczne wykonuje we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność. Posiada także osobowość prawną. Organem stanowiącym i kontrolnym związku jest zgromadzenie związku składające się z wójtów (burmistrzów, prezydentów) gmin uczestniczących w związku oraz, jeżeli statut to przewiduje, dodatkowych przedstawicieli gmin wyznaczonych przez zainteresowaną radę gminy. Organem wykonawczym jest zarząd związku powoływany i odwoływany przez zgromadzenie spośród jego członków. Jeżeli statut związku tak przewiduje, dopuszczalny jest wybór 1/3 składu zarządu spoza grona członków zgromadzenia¹⁰. Na czele zarządu stoi przewodniczący.

Stowarzyszenia gmin tworzone są w celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów. Stowarzyszenia mogą objąć także powiaty i województwa. Organizację, zadania oraz tryb pracy stowarzyszeń określa statut¹¹.

Projekt „PARSEŃTA”

Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty powstał w czerwcu 1992 roku i zrzesza obecnie 23 gminy. Dorzecze Parsęty zajmuje obszar 185 tys. mieszkańców. Od początku swojej działalności Związek koncentrował się wokół następujących problemów:

- przygotowywanie dokumentacji technicznej na zagospodarowanie wód dorzecza Parsęty;
- rozwiązywanie problemów gospodarki wodno-ściekowej;

⁸ Bukowski Z. (i inni), op.cit., s. 284.

⁹ Tamże, art. 64.

¹⁰ Tamże, art. 73.

¹¹ Tamże, art. 84.

- opracowywanie wniosków do funduszy oraz fundacji o przyznanie środków finansowych na realizację statutowych celów.

Związek zrealizował już kilka projektów, kolejne są w trakcie realizacji¹². Największy z zrealizowanych projektów – Zintegrowana Gospodarka Wodno-Ściekowa w Dorzeczu Parsęty – wart jest 179 195 tysięcy euro, z tego 117 015 tysięcy euro stanowią koszty kwalifikowane¹³. Projekt musi zostać zakończony do 31 grudnia 2010 roku.

Zintegrowana Gospodarka Wodno-Ściekowa w Dorzeczu Parsęty to przedsięwzięcie zlokalizowane na obszarze Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty. Głównym celem projektu jest poprawa środowiska naturalnego oraz ochrona dorzecza Parsęty, uważanego za jedno z najbardziej atrakcyjnych przyrodniczo i turystycznie regionów w Polsce. Gminy na terenie Związku mają zostać wyposażone w zbiorcze systemy odprowadzania ścieków, spełniające wymogi Unii Europejskiej, zapewnić właściwą gospodarkę osadami oraz zapewnić mieszkańcom wodę odpowiedniej jakości. Projekt „Parsęta” w sposób kompleksowy powinien rozwiązać problemy w zakresie dostawy wody i odprowadzania ścieków. Pozwoli także na osiągnięcie europejskich standardów i norm dotyczących ochrony środowiska na obszarze dorzecza Parsęty.

W ramach Projektu wybudowane zostanie około 945 km sieci wodociągowej oraz około 1382 km sieci kanalizacyjnej z tzw. infrastrukturą towarzyszącą, tj. pompowniami ścieków i stacją uzdatniania wody. Przewidziano także budowę dwóch oczyszczalni ścieków, modernizację już istniejących oraz likwidację

---

¹² W czerwcu 1994 r. Związek wystąpił do Funduszu Phare o przyznanie środków na budowę zbiornika retencyjnego na rzece Parsęcie. Projekt zamierzano realizować w ramach ogólnego programu współpracy przygranicznej między Polską a Danią i miał być finansowany z funduszy UE. Natomiast sam projekt nie został zrealizowany z uwagi na protesty organizacji ekologicznych. Wkład UE na sfinansowanie zbiornika – za zgodą Phare – przeznaczony został na sfinansowanie zadań własnych gminy w zakresie budowy oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej. W 1998 r. Związek uzyskał pomoc finansową na opracowanie programu: „Strategia Zrównoważenia ekorozwoju miast i gmin dorzecza Parsęty” - tzw. Master Plan. Do najważniejszych celów programu zaliczono m.in.: wskazanie przedsięwzięć administracyjnych, prawnych, organizacyjnych, gospodarczych, edukacyjnych, informacyjnych mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego z zachowaniem równowagi ekologicznej, społecznej i gospodarczej. W 2000 r. Związek wziął udział w programie „Salomon”, który współfinansowała Komisja Europejska. Głównym celem programu był zrównoważony połów łososia. W wyniku realizacji programu stworzono nowe miejsca pracy.

¹³ Jest to trzeci co do wielkości projekt realizowany na terenie Polski, drugi realizowany na obszarze województwa zachodniopomorskiego. W trakcie realizacji koszty projektu wzrosły, powiększając wartość inwestycji do kwoty 250,5 mln. euro (www.fs.parseta.pl).

przestarzałych. Inwestycje realizowane są w oparciu o trzy rejony, których udział przebiega wokół trzech największych ośrodków miejskich tj. Białogardu, Kołobrzegu, Szczecinka.

Tabela 1. Struktura organizacyjna Jednostki Realizującej Projekt (JRP)

Tabela 1. Organizational structure of the Project Implementing Entity

Komórka organizacyjna	Zakres obowiązków
MAO - Pełnomocnik ds. Realizacji Projektu /Dyrektor JRP	Odpowiada za prawidłową realizację całego projektu, zarządzanie administracyjne, finansowe i techniczne oraz monitorowanie (powołanie i obowiązki wg. wytycznych NFOŚiGW).
Kierownik JRP	Podlega MAO, z wyznaczonym zakresem kompetencji, umożliwiającym podejmowanie roboczych decyzji. Odpowiada za funkcjonowanie i pracę JRP.
Zespół ds. ekonomicznych /Kierownik Zespołu	Opracowuje raporty, wnioski o płatność, sporządza rozliczenia, analizy i dokumenty finansowe oraz dokumenty statystyczne. Współpracuje z zespołem ds. organizacyjnych i technicznym przy opracowywaniu raportów.
Zespół ds. technicznych/Kierownik Zespołu	Prowadzi koordynuje realizację części technicznej Projektu. Współpracuje przy opracowywaniu SIWZ przez konsultantów Pomocy Technicznej. Współpracuje z Inżynierami Kontraktu. Współpracuje z zespołem ds. organizacyjnych i ekonomicznych przy opracowywaniu raportów.
Zespół ds. organizacyjnych/Kierownik Zespołu	Prowadzi całokształt spraw związanych z zamówieniami publicznymi. Opracowuje raporty we współpracy z zespołem ekonomicznym i technicznym. Prowadzi działania informacyjne i promocyjne, archiwizację dokumentów oraz sprawy organizacyjne.
Zespół ds. księgowo - finansowych/Główny Księgowy	Prowadzi ewidencję finansową Projektu oraz księgowanie.

Źródło: <http://www.fs.parseta.pl>

Source: <http://www.fs.parseta.pl>

W każdym z rejonów znajduje się jeden podmiot odpowiedzialny za realizację zadań inwestycyjnych, jest także operatorem systemu wodno-ściekowego w danym rejonie.

W poszczególnych rejonach podmiotami odpowiedzialnymi są:

- Rejon I – Region Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Białogardzie (gmina miejska Białogard, gmina wiejska Białogard, gmina Biesiekierz, miasto i gmina Bobolice, miasto i gmina Karlino, miasto i gmina Połczyn Zdrój, gmina Rąbino, gmina Tychowo),
- Rejon II – Miejskie Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Kołobrzegu (gmina miejska Kołobrzeg, gmina wiejska Kołobrzeg, gmina Dygowo, gmina Gościno, gmina Rymań, gmina Siemyśl, gmina Sławoborze, gmina Ustronie Morskie),
- Rejon III – Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Szczecinku (gmina miejska Szczecinek, gmina wiejska Szczecinek, miasto i gmina Barwice, miasto i gmina Biały Bór, miasto i gmina Borne Sulinowo, gmina Grzmiąca).

Koordinacja i nadzór nad realizacją projektu należy do Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty.

Uwagi końcowe

Fundusze Unii Europejskiej to jeden z tych instrumentów, dzięki któremu można wspierać restrukturyzację i modernizację gospodarek państw członkowskich. W efekcie prowadzi to do zwiększenia spójności ekonomicznej i społecznej wśród obywateli Wspólnot. Z pewnością, niektóre z nowo przyjętych państw (po 1 maja 2004 roku), nie byłyby w stanie samodzielnie, bez określonego wsparcia zewnętrznego, dorównać poziomem rozwoju gospodarczego pierwotnym członkom Wspólnoty. Zarówno Polska jak i inne państwa z Europy Środkowo-Wschodniej, przyjęte do Unii Europejskiej w 2004 i w 2007 roku, miały możliwość korzystania z pieniędzy unijnych już na etapie przygotowania do akcesji. Po akcesji pojawiły się nowe perspektywy i otworzyły się nowe możliwości korzystania z różnych funduszy (strukturalnych, spójności). Szczególnym beneficjentem unijnych pieniędzy były i są samorządy lokalne. Realizowane przez nie zadania mają zróżnicowany charakter: gospodarczy, społeczny, zdrowotny, edukacyjny, kulturalny. Oznacza to, że do ich realizacji samorząd musi posługiwać się różnymi narzędziami, powinien także posiadać odpowiednie zabezpieczenie finansowe i cieszyć się poparciem społecznym. Pozytkowanie środków z funduszy unijnych jest niezmiernie trudne, wymaga wiedzy, rzetelnej pracy i doświadczenia. Niemniej jednak nie jest niemożliwe. Choć jest

to ciężka praca, warto zaryzykować, czego najlepszym przykładem jest Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty.

Projekt „Parsęta” realizowany w ramach Funduszu Spójności ma przede wszystkim przyczynić się do zmniejszenia różnic społecznych i gospodarczych pomiędzy obywatelami Unii Europejskiej. Korzyści społeczno-ekonomiczne wynikające z realizacji przedsięwzięcia to między innymi: poprawa jakości środowiska naturalnego oraz życia mieszkańców gmin wchodzących w skład Związku, wzrost atrakcyjności terenów oraz wzrost wartości nieruchomości gmin związkowych, stworzenie nowych miejsc pracy. Realizacja projektu przybliży mieszkańców miast i gmin dorzecza Parsęty do standardów życia w państwach Unii Europejskiej.

Bibliografia

1. Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 roku;
2. Ustawa z 8 marca 1990 roku o samorządzie gminy (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. nr 124, poz. 1591 z późniejszymi zmianami);
3. Europejska Karta Samorządu Lokalnego (Dz. U. z 1994 r., nr 124, poz. 607)
4. Bukowski Z., Jędrzejewski T., Rączka P., *Ustrój samorządu terytorialnego*, Toruń 2005;
5. Kulesza M., *Budowanie samorządu. Wybór tekstów ze „Wspólnoty” 1990 – 2007*, Warszawa 2008;
6. Lutrzykowski A., *Samorząd terytorialny – wyzwanie ustrojowe. Osiem trudnych lat 1990 – 1997*, w: „*Samorząd w polskiej myśli politycznej XX wieku*”, pod red. Radomskiego G., Toruń 2006;
7. www.fs.parseta.pl

PROJECT „PARSETA” AS AN EXAMPLE OF INITIATIVE OF THE SOCIETY OF CITIES AND COMMUNITIES OF PARSETA RIVER BASIN IN SCOPE OF UTILIZING FUNDS OF THE EUROPEAN UNION

The expansion of EU concerning ten more countries (1st of May, 2004) meaningfully influenced its size and character. The membership of EU meant, for all „newcomer countries”, necessity of new political, structural and legal standards implementation. The importance of local authorities grew enormously because the process of union law implementation was local governments’ responsibility. Many tasks given to local authorities would not be possible to fulfill if it was not for eventuality to use union money. Polish local authorities have become the greatest beneficiary of structural funds resources and, as it is widely known, the possibility to dispose great amounts of money brings real power.

Key words: local government, funds, European Union, cooperation.